

Maria Jadczak

Dziecięce grupy parafialne dopełnieniem katechezy szkolnej

Studia Theologica Varsaviensia 38/2, 215-224

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIA JADCZAK

DZIECIĘCE GRUPY PARAFIALNE DOPEŁNIENIEM KATECHEZY SZKOLNEJ¹

Katecheza jest pogłębionym przekazem orędzia zbawienia². Jej zadaniem jest oświecać i wzmacniać wiarę, karmić życie wedle ducha Chrystusowego, doprowadzać do świadomego i czynnego uczestniczenia w misterium liturgicznym i pobudzać do działalności apostołowskiej³. Katecheza posiada więc potrójną funkcję: wtajemniczenia, kształcenia i wychowania. Pełne i harmonijne realizowanie wymienionych wyżej zadań katechezy nie jest w pełni możliwe w warunkach szkolnych, szczególnie w odniesieniu do inicjacji chrześcijańskiej i czynnego udziału w liturgii Kościoła⁴. Czynsł oczywistym jest, że w katechezie szkolnej kładzie się większy nacisk na aspekt nauczania i wychowania, dlatego potrzebuje ona swego dopełnienia w parafii⁵. Zwracał na to uwagę Ojciec Święty Jan Paweł II podczas wizyt *ad limina apostolorum* biskupów polskich w 1993 i w 1998 roku⁶.

Niniejszy artykuł ukazuje dziecięce grupy parafialne jako jeden z możliwych sposobów dopełnienia katechezy szkolnej. Przedstawia, w jaki sposób grupy te mogą przyczyniać się do pełnej realizacji zadań stojących przed katechezą.

¹ Materiał ten jest częścią pracy magisterskiej noszącej tytuł „Wspomagająca rola dziecięcych grup parafialnych w katechezie na przykładzie dekanatu Bochnia – Wschód w świetle dokumentów parafialnych”, napisanej w Wydziale Teologicznym ATK pod kierunkiem ks. dr. Kazimierza Misiaszka SDB w 1999 r. Materiał źródłowy do pracy, jakim były dokumenty parafialne, oraz bezpośredni udział Autorki w działalności duszpasterskiej w wymienionej parafii sprawia, że opracowanie to nie posiada wartości jedynie teoretycznej, ale jest rodzajem dokumentowania osiągnięć, jak również bardzo praktycznymi wnioskami.

² Zob. *Directorium Catechisticum Generale*, Rzym 1971, n. 17.

³ Zob. Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim „*Gravissimum educationis*”, n. 4.

⁴ Zob. A. Binz, *Katecheta: misja, zawód czy powołanie? w: W służbie człowiekowi. Studium duszpastersko – katechetyczne*, red. Z. Marek, Kraków 1991, s. 96.

⁵ Zob. R. Murawski, *Ewangelizacyjny aspekt katechezy*, AK 84(1992) z. 2, s. 183.

⁶ Zob. *W trosce o wielki i ostateczny czyn nowej ewangelizacji – przemówienie Ojca Świętego Jana Pawła II do drugiej grupy biskupów polskich przybyłych z wizytą ad limina apostolorum* dnia 2 lutego 1998 roku, „L' Osservatore Romano”, wyd. polskie 19(1998) n.3, s. 36 – 40.

1. GŁĘBSZE DOŚWIADCZENIE WSPÓLNOTY KOŚCIELNEJ

Wspólnota jest naturalnym i zarazem koniecznym środowiskiem inicjacji chrześcijańskiej. Naturalną wspólnotą, w której ma być przekazywana dziecku wiara jest rodzina. W obecnych jednak czasach, gdy nie podejmuje ona w pełni zadań religijnej socjalizacji, coraz częściej dopełniają, a nierzadko zastępują ją inne wspólnoty. Najbardziej skuteczne wydają się być te, które posiadają dużą spistość, zapewniają swym członkom wysoką pozycję społeczną, zaspokajają ich potrzeby uczuciowe i dają możliwość aktywnego uczestnictwa w realizacji ważnych celów⁷. Jednymi z nich są dziecięce grupy parafialne.

1.1. Wspólnota miejscem bardziej skutecznego przekazywania orędzia ewangelicznego

Dzieci uczestniczące w życiu grupy parafialnej osobiście doświadczają żywności Kościoła i opiekuńczości z jego strony⁸. Spotykają się w niej ze słowem Bożym, z prawdami wiary, z bezpośrednimi, personalnymi odniesieniami czy atmosferą odznaczającą się klimatem braterskich i przyjaznych odniesień.. Dzięki temu w małej wspólnocie i dzięki niej istnieje szansa głębszego i bardziej osobowego przeżywania wiary. Z doświadczenia takiej wspólnoty rodzi się apostołstwo, poczucie odpowiedzialności za Kościół i jego rozwój⁹. Dzieci w grupie o wiele łatwiej dzielą się swoimi doświadczeniami i przekazują świadectwo osobistej wiary. Szybciej też dojrzewają w wierze, głównie dzięki bezpośredniej braterskiej pomocy prowadzących grupę, ale także w jakiejś mierze dzięki rówieśnikom. Gdy weźmie się pod uwagę fakt, że grupa rówieśnicza ma swój niezastąpiony wkład w integralny rozwój osoby, dopełniający w tym względzie wysiłki rodziny i szkoły¹⁰, jej rola w procesie dojrzewania wiary okaże się tym bardziej potrzebna, a nawet konieczna. Synod Biskupów w 1977 roku uznał grupy parafialne za szczególnie ważne. Podkreślił takie ich walory, jak przewyższanie anonimowości, możliwość „dzielenia się” swą wiarą z innymi, a dzięki temu możliwość wyjścia z indywidualnych opinii i sposobów patrzenia, kształtowanie się ducha miłości braterskiej, budzenia aktywności i twórczości. Ponadto Synod uznał małe wspólnoty za autentyczne środowisko doświadczenia eklezjalnego, szczególnie poprzez katechezę, liturgię i zaangażowanie chrześcijańskie¹¹. Dlatego

⁷ Zob. M. Wołicki, *Specyfika kształtowania osobowości przez małą grupę*, „Katecheta” 38(1994) n. 3, s. 142.

⁸ Zob. *Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*, t. 2, red. W. Kubik, Warszawa 1985, s. 104.

⁹ Zob. K. Misiaszek, *Małe grupy czynnikiem dynamizującym życie Kościoła*, „Bobolanum” 4(1993) s. 113 – 115.

¹⁰ Zob. S. Sławiński, *Wychowywać do posłuszeństwa*, Warszawa 1994, s. 43 – 44.

¹¹ Zob. *Katecheza po Soborze Watykańskim II...*, s. 105.

w roboczym dokumencie *Elenchus propositionum*, który jest „projektem propozycji” przeznaczonym dla papieża, Ojcowie synodalni postawili postulat popierania małych wspólnot przez pasterzy Kościoła¹².

Załamanie się tradycyjnych struktur społecznych, wzorów kulturowych oraz tradycyjnej hierarchii wartości powoduje w życiu dzieci zamęt i niepewność. Dlatego grupy parafialne mogą być dla nich środowiskiem integracji nie tylko w zakresie wiary, ale i w dziedzinie integracji osobowej¹³. Mała grupa pozwala jednostce na wytworzenie prawdziwego obrazu siebie oraz na korektę własnej samooceny, co prowadzi do jej prawidłowego rozwoju społecznego, moralnego i religijnego¹⁴. Taka wspólnota tworzy lepsze warunki do rozwoju emocjonalnego przez zainteresowanie się każdym jej członkiem z osobna. Daje poczucie akceptacji, oferuje w większym stopniu niż szkoła „emocjonalne ciepło”, opiekę i wsparcie duchowe. Stanowi szczególne środowisko troski o człowieka zarówno na płaszczyźnie wiary, jak i jego życia osobistego¹⁵. Niebagatelną jej rolę jest także wdrażanie dzieci w proces właściwego traktowania pracy, gospodarności, również miłości do Ojczyzny i gotowości służby na jej rzecz¹⁶.

Potrzeba rozwoju dziecięcych grup parafialnych płynie także z faktu obecności dzisiaj wielu negatywnych zjawisk społecznych, dezintegrujących środowisko człowieka, takich jak przestępczość nieletnich, narkomania, ekspansja różnego rodzaju sekt, które zataczają coraz szersze kręgi wśród katolickich dzieci i młodzieży, dorastających jakże często w poczuciu samotności¹⁷. Jan Paweł II dostrzegając te zjawiska, przypomina nam, że przynależność dzieci i młodzieży do wspólnot parafialnych jest skutecznym zabezpieczeniem ich przed nimi¹⁸. Przyznają to zresztą sami młodzi, którzy wpadli w sidła sekt, wyznając przy tym, że stało się tak, gdyż mało znając Chrystusa, nigdy Mu nie zawierzili jako Panu swojego życia¹⁹. I wła-

¹² Zob. *Tamże*, s. 25 – 30.

¹³ Zob. K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po roku 1989*, Warszawa 1995, s. 265.

¹⁴ Zob. M. Wolicki, *Specyfika kształtowania...*, s. 147.

¹⁵ Zob. J. Makselon, *Jednostka w grupie*, w: *Psychologia dla teologów*, red. J. Makselon, Kraków 1990, s. 251 – 252.

¹⁶ Zob. F. Woronowski, *System zasad właściwego duszpasterstwa i apostołstwa*, Łomża 1993, s. 57.

¹⁷ Zob. *Sekty albo nowe ruchy religijne. Wyzwanie duszpasterskie*, „L' Osservatore Romano”, wyd. polskie 7(1986) n.7 s. 5.

¹⁸ Zob. *Ochrona nieletnich – przesłanie papieskie do pracowników katolickich we Włoszech*, „L' Osservatore Romano”, wyd. polskie 18(1997) n. 3, s. 10; *Walka z narkomanią sprawą wszystkich ludzi – przemówienie Ojca Świętego do uczestników kongresu na temat narkomanii 11 października 1997 roku*, tamże 19(1998) n.1, s. 24.

¹⁹ Zob. M. Moronta Rodriguez, *Podejście duszpasterskie do zjawiska satanizmu*, „L' Osservatore Romano”, wyd. polskie 19(1998) n.1, s. 55.

śnie ten rodzaj pomocy w dziele rozwoju wiary mogą spełniać grupy religijne, które przez głoszenie Dobrej Nowiny i manifestowanie jej uczą dzieci żyć z Chrystusem i dla Niego²⁰.

Należy podkreślić, że bardzo ważnym aspektem małej grupy jest fakt traktowania dzieci nie w kategoriach przedmiotu duszpasterstwa, lecz podmiotowo, co uwiadcza w tym, że dzieci stają się wzajemnie dla siebie głosicielami Słowa Bożego²¹. Aspekt ten uwyrażnia się jeszcze bardziej wtedy, gdy nie zapomni się o prawdzie, że częstokroć dzieci dają świadectwo wiary nie tylko wobec siebie, ale i wobec dorosłych. Nierzadko są jedynymi apostołami względem swoich niepraktykujących rodziców. Ich szczerość i niewinność sprawia, że głoszone przez nich słowo Boże oddziałuje niezwykle skutecznie.

1.2. Wspólnota miejscem pełniejszego kształtowania chrześcijańskiej kultury życia

Z niepokojem obserwujemy w naszym kraju postępujący rozdźwięk pomiędzy wiarą a kulturą. Jest on z pewnością „dramatem naszej epoki”²². Kultura w naszym kraju utraciła już w znacznej mierze wymiar religijny, ale i wiara zdaje się tracić wymiar kulturowy²³. W tym kontekście grupy parafialne mogą skutecznie przeciwstawiać się coraz większej laicyzacji życia w wielu dziedzinach, co zresztą czynią.

W prawidłowo rozwijającej się wspólnocie parafialnej wytwarzają się silne więzi emocjonalne. Dzieci chętnie ze sobą przebywają. Uczą się form pożytecznego spędzania czasu i podejmowania zabaw na odpowiednim poziomie kulturalnym. Każda grupa parafialna, gdy przygotowuje programy artystyczne daje dzieciom możliwość wykazania się swoimi zdolnościami aktorskimi i sprawiania przyjemności innym. Przy okazji dzieci uczą się miłości do mowy ojczystej, odpowiedniej dykcji i kultury słowa.

Inną, ważną dla dzieci formą rozwoju osobowego i zarazem kulturalnego, jest wspólna zabawa. W niej przyjmują funkcje i zadania osób dorosłych oraz mogą wykazać się twórczą inicjatywą. Poprzez zabawę uczą się odpowiedzialności, dyscyplinowania, umiejętności współpracy z rówieśnikami²⁴. Można dla nich (i z nimi – co jest niezwykle ważne z punktu widzenia rozwojowego!) organizować ogniska,

²⁰ Zob. K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja...*, s. 279.

²¹ Zob. B. Biela, *Kościół – wspólnota. Wspólnota jako zasada urzeczywistniania się Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego (1921 – 1987)*, Katowice 1993, s. 232.

²² Paweł VI, Adhortacja apostołska „*Evangelii nuntiandi*”, Rzym 1975, n. 20.

²³ Zob. K. Misiaszek, *Wyzwania współczesności dla formacji katechetów*, AK 86(1994) z. 2 – 3, s. 208.

²⁴ Zob. R. Trzeźniowski, *Gry i zabawy ruchowe. Podręcznik przeznaczony dla nauczycieli, wychowawców i instruktorów*, Warszawa 1974, s. 6 – 7.

wycieczki, rozgrywki sportowe, czy tzw. *pogodne wieczory*. Należałoby przy tym zawsze pamiętać, aby ich działalność artystyczna była postrzegana jako wkład w kształtowanie kultury życia całej parafii. Można to osiągnąć, gdy w kulturalnej działalności dzieci będą także obecni rodzice, którym wyznaczy się odpowiednie zadania. Nie ma bowiem nic tak absorbującego dla rodziców, jak uczestnictwo w twórczości własnego dziecka. Odpowiednio potem podtrzymywane, uczestnictwo to może zaowocować trwalszym udziałem dorosłych w życiu wspólnoty parafialnej, które nie zawsze musi mieć wymiar ściśle religijny. Dla integracji wiary i życia ważne jest bowiem, aby łączyć aspekty kulturowe i religijne, pokazując, że możliwe jest tworzenie „nowej kultury” – innej od rozpowszechniającej się coraz bardziej „kultury masowej”, nie zawsze doskonalącej kulturowo i moralnie człowieka.

2. BOGATSZE PRZEŻYCIE LITURGII

„Liturgia jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc”²⁵. Ściśle wiąże się o.r.a z życiem sakramentalnym parafii, z przeżywaniem roku liturgicznego i modlitwą wspólnotową lokalnego Kościoła.

Po powrocie nauki religii do szkoły w Polsce w 1990 roku zaobserwowano spadek uczestnictwa dzieci w życiu liturgicznym parafii²⁶. Duszpasterze świadomi faktu, że formacja religijna opiera się nie tylko na nauczaniu prawd objawionych, czyli na formacji intelektualnej, ale i na wychowaniu przez liturgię, sakramenty święte i życie w łasce uświęcającej, stanęli przed nowym zadaniem – w jaki sposób dzieci uczące się religii w szkole w pełni zwiążać z życiem liturgicznym parafii?²⁷.

Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że gromadzenie dzieci w różnego rodzaju grupach parafialnych może uzupełnić braki katechezy szczególnie w jej wymiarze liturgicznym.

2.1. Doświadczenie bliższego spotkania z Chrystusem

Dzieci zrzeszone w grupach parafialnych mogą podejmować wieloraką postługę liturgiczną. Chłopcy najczęściej spełniają obowiązki ministranta. Dziewczęta natomiast służą do Mszy św. poprzez śpiew sakralny, chociaż i one mogą podejmować funkcje ministranek. W ten sposób dzieci z grup liturgicznych uczestniczą we Mszy świętej nie tylko w niedzielę i święta, ale także w dni powszednie. Przystępu-

²⁵ KL 10.

²⁶ Zob. E. Ciupak, *Socjologiczne problemy powrotu nauczania religii w polskiej szkole w: Nauczanie religii w szkole w państwie demokratycznym*, red. J. Krukowski, Lublin 1991, s. 60 – 61.

²⁷ Zob. K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja...*, s. 147.

ją do Sakramentu Ołtarza częściej niż ich rówieśnicy, co ma swój niewątpliwy wpływ na ich duchową formację. Można bowiem powiedzieć za soborową konstytucją o liturgii, że wówczas „Z Eucharystii, jako ze źródła splywa na nich łaska i z największą skutecznością przez nią dokonuje się ich uświęcenie w Chrystusie i uwielbienie Boga”²⁸. Dzięki formacji zapoczątkowanej na katechezie i wciąż uzupełnianej na spotkaniach w grupie dzieci coraz owocniej uczestniczą w dobrach ofiary paschalnej²⁹.

Więź z Chrystusem Eucharystycznym prowadzi też zwykle do częstszego korzystania z sakramentu pokuty. Formacja w grupach religijnych sprawia, że większość dzieci przystępuje do spowiedzi świętej raz na miesiąc, a nawet częściej³⁰. Przy wspólnotowym przeżywaniu tego sakramentu dzieciom łatwiej jest zrozumieć nie tylko indywidualny, ale i eklezjalny wymiar grzechu oraz wartość przebaczenia powiększającego i pogłębiającego radość, będącą przecież tak naturalnym stanem ich życia.

Grupa parafialna winna spotykać się nie tylko w kościele, ale i w salce katechetycznej. Tam dzieci wspólnie się modlą, bawią, pracują oraz mają możliwość realizacji swoich zainteresowań³¹. Przebywając na co dzień w obecności swojego duszpasterza, obserwując jego udział w modlitwie liturgicznej i chrześcijański sposób bycia, dzieci łatwiej odnajdują drogę do Chrystusa³². Rytm tygodniowych spotkań umożliwia kumulowanie się bodźców wychowawczych i zapewnia ciągłość procesu formacji liturgicznej. To zaś umożliwia wzrost „Nowego Człowieka” w warunkach codziennego życia³³.

Warto również zwrócić uwagę na pielgrzymki i inne wspólne wyjazdy grup parafialnych. Okazją do nich są odpusty w sanktuariach, kongresy np. misyjne, eucharystyczne itp., dekanalne dni skupienia, oazy i rekolekcje wakacyjne. Wszystko to w dużej mierze przyczynia się do głębszego przeżywania liturgii przez dzieci i do ich wzrostu wewnętrznego. Nie należy także zapominać o tym, co podkreśla Jan Paweł II, a mianowicie, że ofiarne uczestnictwo w działalności ruchów i stowarzyszeń pomaga spotkać Chrystusa, pogłębić zażyłość z Nim, tworzyć komunię Kościoła i cieszyć się nią³⁴. Z tym bogactwem dzieci idą w środowisko rodzinne i ró-

²⁸ KL 10.

²⁹ Zob. B. Biela, *Kościół – wspólnota...*, s. 148.

³⁰ Zob. T. Witkowski, *By nie odpaść z grupy o charakterze religijnym (Uwarunkowania trwałego kontaktu)*, Lublin 1994, s. 117.

³¹ Zob. K. Pawlina, *Nowa Ewangelizacja...*, s. 274 – 275.

³² Zob. F. Woronowski, *System zasad...*, s. 135.

³³ Zob. F. Błachnicki, *Charyzmat i wierność. Do Ruchu Światło – Życie z Obczyzny 1981 – 1984*, Carlsberg 1985, s. 120.

³⁴ Zob. Orędzie Jana Pawła II na 13 Światowy Dzień Młodzieży, „L' Osservatore Romano”, wyd. polskie 19(1998) n. 2, s. 5.

wieśnicze, niosąc swój dziecięcy entuzjazm zdolny nierzadko „zarazić” innych, mniej zaangażowanych.

2.2. Bezpośrednie uczestnictwo w liturgii parafialnej

W posłudze liturgicznej w parafii ważną rolę odgrywają ministranci. Można nawet stwierdzić, że nie ma Mszy świętej, która byłaby odprawiana bez nich. Udział ministrantów w życiu parafii nie ogranicza się jednak wyłącznie do słuszenia podczas Mszy świętych. Chłopcy chętnie angażują się w procesjach, adoracjach i innych wspólnych modlitwach. Najczęściej czynią to wraz z innymi grupami parafialnymi. Można i należy wtedy powierzać dzieciom czytanie tekstów liturgicznych, prowadzenie modlitw, śpiewu, ożywianie nabożeństw parafialnych, takich jak Droga Krzyżowa, Różaniec czy czuwanie przy Grobie Pańskim.

Dzieci z powodzeniem mogą przygotowywać oprawę liturgiczną niedzielnych Mszy świętych z udziałem ich rówieśników. Do ich zadań należy też asysta w procesjach teoforycznych oraz trzymanie warty przed Jezusem wystawionym w Najświętszym Sakramencie. Wtedy dziecięce grupy parafialne są najbardziej widoczne. Każda z nich winna przy tym posiadać właściwy sobie strój liturgiczny. Dla ministrantów zwykle jest to komeżka i kapturek, dla dziewcząt biała sukienka lub pelerynka. Inne grupy dziecięce, np. modlitewne czy schole, mogą używać innych strojów, które jakoś wyróżniają każdą grupę, a jednocześnie przyczyniają się do pogłębiania poczucia identyfikacji z nią. Wszystko to w sumie ma prowadzić do wzrostu dzieci w wierze, gdyż bez tego typu działania niemożliwe jest ich pełne i bezpośrednie uczestnictwo w życiu liturgicznym parafii. Trzeba też zawsze pamiętać, aby dzieciom wyjaśniać sens i znaczenie obrzędów, w których uczestniczą. Dlatego tak ważna jest w tym przypadku dobra katecheza, dzięki której nie dojdzie do zrodzenia się tego niebezpieczeństwa, o którym Jan Paweł II przestrzega w „Catechesi tradendae”: *...życie sakramentalne uboższe, jeśli nie jest oparte na pogłębionej znajomości znaczenia sakramentów, a sama katecheza, jeśli nie jest ożywiana życiem sakramentalnym, przybiera formę czystego intelektualizmu* (CT 23). W warunkach polskich, gdy w szkole nie ma za wiele możliwości prowadzenia pogłębionej katechezy inicjacyjnej, dziecięce grupy parafialne są w tym dziele wprost niezastąpione.

3. WIĘKSZE MOŻLIWOŚCI DZIAŁAŃ APOSTOLSKICH

Z głębszego doświadczenia wspólnoty kościelnej i bardziej osobowego przeżywania wiary rodzi się apostołstwo. Sposoby jego podejmowania katecheci mają zaproponowane w podręczniku „Katechizm Religii Katolickiej”, w końcowej części każdej jednostki lekcyjnej, zatytułowanej „Jak odpowiem

Bogu”³⁵. Szkolna katecheza jednak zmuszona jest poprzestać na tych teoretycznych rozważaniach. Jej dopełnieniem są grupy parafialne, które posiadają wprost praktyczną możliwości działań apostołskich.

3.1. Formowanie głębszej wrażliwości na bliźnich i ich potrzeby

Żywa wspólnota parafialna, oprócz tego, że głosi Ewangelię i sprawuje sakramenty święte, spełnia również wielorakie zadania apostołskie. Przede wszystkim służy ubogim i potrzebującym³⁶, o których Chrystus powiedział: *zawsze macie ich u siebie i kiedy zechcecie, możecie im dobrze czynić* (Mk 14, 7). Dzieło miłosierdzia w odniesieniu do dziecięcych grup parafialnych ma podwójny, wewnętrzny i zewnętrzny wymiar. Wewnętrzny wymiar ma swoje źródło w tym, że w grupie znajdują się również dzieci z rodzin ubogich, wielodzietnych oraz patologicznych. One w pierwszej kolejności są adresatami zadań apostołskich swych rówieśników. Wewnątrz braterskiej wspólnoty otrzymują te wartości, których rodzice nie potrafią lub nie mogą im przekazać. Dzieci te znajdują tam (winny tam zawsze znaleźć!) miłość, zrozumienie i oparcie. Przynależność do grupy pozwala również opiekunom lepiej poznać środowisko rodzinne swoich podopiecznych i ich sytuację materialną, a co za tym idzie, skuteczniej spieszyć z pomocą³⁷.

Kolejnym zadaniem, które dzieci spełniają wzajemnie wobec siebie wewnątrz grupy parafialnej, jest świadectwo wiary. Zachęcając do udziału w pracach wspólnoty parafialnej rówieśników wywodzących się z rodzin oziębłych religijnie, przyczyniają się do ich nawrócenia. Już święty Filip Nereusz (1515 – 1595) podkreślał, że można *poprzez naukę prawd wiary połączoną z rozrywką, śpiewem i przechadzkami powrócić Kościołowi młodych i dorosłych, którzy odeszli od praktykowania cnót chrześcijańskich*³⁸.

Dzieci we wzajemnych kontaktach wyczułają się na potrzeby duchowe i materialne nie tylko swych rówieśników, lecz również ludzi dorosłych. Uczą się także respektowania praw innych i szybciej dojrzewają społecznie. Taki rozwój wewnętrzny sprawia, że dzieci chętnie podejmują działania apostołskie na zewnątrz grupy. W ramach katechezy szkolnej z wielu względów jest to utrudnione, a szczególnie z tej racji, że nie ma możliwości towarzyszenia dzieciom w ich integrowaniu się ze wspólnotą parafialną poprzez bezpośrednie podpowiadanie im, co mogą i co winny podejmować na rzecz bliźnich znajdujących się w sytuacji różnorodnych potrzeb.

³⁵ Zob. *Katechizm Religii Katolickiej. Część druga. Klasa VI. Chrystus żyje wśród nas*, red. P. Bednarczyk, S. Bizuń, J. Charytański, Kraków 1996, s. 16; 19; 22 nn.

³⁶ Zob. Konkluzje 17. Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Świeckich, art. cyt. w „L' Osservatore Romano”, wyd. polskie 19(1998) n.1, s. 29.

³⁷ Zob. K. Pawlina, *Nowa Ewangelizacja...*, s. 279.

³⁸ P. Turks, *Filip Neri, czyli Ogień radości*, Gostyń 1989, s. 41 – 42.

Z racji młodego wieku nie wszystkie zadania dzieci potrafią wypełniać samodzielnie. Nie oznacza to jednak, że nie mogą dobrze i owocnie włączać się w parafialne dzieła miłosierdzia. Szczególnie dostępne dla nich formy to usłużność wobec ludzi starszych, słabych, chorych, samotnych i w inny sposób dotkniętych nieszczęściem. Niejednokrotnie wystarcza przebywanie z nimi razem. W monotonię życia osamotnionych dorosłych dzieci potrafią wnieść swoją radość i entuzjazm. Odpowiednio umotywowane chętnie również wykonują proste posługi domowe, jak sprzątanie, robienie zakupów, podawanie posiłków itp. Inne formy działań apostołskich dostępnych dla dzieci, to troska o przyrodę, o mienie społeczne, o porządek lub o piękny wystrój wnętrza³⁹.

Przynależność do grupy pozwala młodym parafianom zauważyć konkretne potrzeby środowiska i wspólnie znaleźć metody działania⁴⁰. Spełniając swe zadania z radością i charakterystyczną dla tego wieku determinacją, dzieci potrafią być przedłużeniem duszpasterstwa kapłanów. Dlatego Sobór Watykański II przypomina, że *przygotowanie do apostołstwa winno rozpocząć się od samych początków wychowania dzieci*⁴¹.

3.2. Bezpośredni udział w działalności misyjnej i charytatywnej parafii

W grupach parafialnych dzieci mają okazję w sposób praktyczny wypełnić zadania otrzymane na katechezie. Mogą bezpośrednio brać udział w pracach parafialnych. Zwykle chętnie uczestniczą w sprzątanii kościoła parafialnego, w przystrajaniu ołtarzy, a nawet, przy współudziale rodziców, w praniu bielizny kościelnej. Z powodzeniem potrafią zadbać o porządek na placu kościelnym. Ochoczo również włączają się w prace parafialnych oddziałów „Caritas”. Odwiedzają osoby samotne i chore, pomagając w domowych porządkach lub przynosząc wiadomości z życia parafii.

Od 1995 roku dzieci w Polsce mają możliwość włączenia się do akcji „Dzieci – dzieciom świata”. Forma tej posługi, już nie tylko na rzecz Kościoła lokalnego, ale i powszechnego, jest bardzo interesująca. Narodziła się w latach pięćdziesiątych w krajach niemieckojęzycznych. Ściśle jednak wiąże się z zanikającym już staropolskim zwyczajem kolędniczym⁴². W okresie Adwentu dzieci z grup parafialnych dobierają się w sześciuosobowe zespoły. Przy pomocy księdza przygotowują kilkunastominutową inscenizację o Bożym Narodzeniu. Rodzice natomiast pomagają im przygotować rekwizyty i odpowiednie stroje. W każdym zespole kolędniczym są aniołowie, królowie, pasterze, a jedno z dzieci przebiera się za rówieśnika z kraju

³⁹ Zob. F. Woronowski, *Formacja religijnego życia parafii*, Łomża 1980, s. 310.

⁴⁰ Zob. F. Woronowski, *System zasad...*, s. 432 – 433.

⁴¹ DA 30.

⁴² Zob. K. Kozdroń, *Kolęda misyjna dzieci*, „Głosie Ewangelii” 14(1997) n. 4, s. 53.

misyjnego, dla którego w danym roku zbierane są ofiary. W 1998 roku kolędnicy kwestowali dla dzieci z Wietnamu, w 1997 dla Sudanu, a w 1996 dla dzieci z Chin⁴³. W niedzielę Świętej Rodziny następuje uroczyste rozesłanie grup kolędniczych. Proboszcz informuje parafian o rozpoczętej akcji, co zapewnia dzieciom życzliwe przyjęcie po domach. Dodatkowo kolędnicy w dużych parafiach miejscowych mogą mieć ze sobą pismo od proboszcza, albo kolędować w towarzystwie osoby dorosłej⁴⁴. Każda grupa odwiedza domy w wyznaczonym jej rejonie parafii. Kwesta zostaje zakończona w święto Trzech Króli, które jest równocześnie Misyjnym Dniem Dziecka. Zebrane pieniądze przekazywane są do diecezjalnego biura Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci.

Wydaje się, że powyższe refleksje w sposób dostateczny wykazały, że dziecięce grupy parafialne są uprzywilejowanym środowiskiem katechezy i miejscem jej dopełnienia. Współczesne warunki katechezy i style kierowania parafią, szczególnie te, które nie uwzględniają szerokiego udziału wiernych świeckich w życiu Kościoła lokalnego, wręcz domagają się tworzenia dziecięcych grup parafialnych. Z powodzeniem spełniają one powierzone im zadania i przyczyniają się do duchowego wzrostu swych członków, dlatego warto, aby katecheci zachęcali samych siebie do ofiarnej działalności w grupach parafialnych.

⁴³ Zob. *Misyjne Materiały Liturgiczne (1). Kolędnicy Misyjni*, red. K. Gembarowska, I. Janus, J. Lendzion, J. Niedbała, Warszawa 1998, s. 25.

⁴⁴ Zob. Kronika Dziewczęcej Służby Maryjnej w parafii św. Jana Nepomucena w Bochni, dnia 28 grudnia 1997 r.